

Sygn. akt II CSK 218/21

POSTANOWIENIE

Dnia 17 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa S.G., S.G.1, S.D.
przeciwko Powiatowi Choszczeńskiemu
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 września 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z dnia 26 listopada 2020 r., sygn. akt I ACa 5/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego Powiatu Choszczeńskiego na rzecz powodów S.G. i S.G.1 kwoty po 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, a na rzecz powoda S.D. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Powiatu Choszczeńskiego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2020 r., sygn. akt I ACa 5/20 (mając na względzie też postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 marca 2021 r. o częściowym, tj. w zakresie podmiotowym, odrzuceniu skargi kasacyjnej - k. 1284), Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez

skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, niepubl., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, niepubl., z dnia 20 maja 2016 r. V CSK 692/15, niepubl.).

W ocenie skarżącego zachodzi konieczność wyjaśnienia rozbieżności w orzecznictwie co do określenia chwili, od której należą się powodowi odsetki za opóźnienie w przypadku sporu o zapłatę świadczenia odszkodowawczego (zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę).

Oceniając tą podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należy wyjść od tego, że w okresie drastycznego spadku wartości pieniądza, co miało miejsce zwłaszcza w pierwszej połowie lat 90-tych ubiegłego wieku, w orzecznictwie wypowiedziano pogląd, że z uwagi na określoną przez ustawodawcę wysokość ustawowych odsetek za opóźnienie, mają one w znacznej mierze charakter waloryzacyjny, dlatego przyjmowano, że w odniesieniu do zadośćuczynienia, należą się poszkodowanemu od dnia wyrokowania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 1993 r., III CZP 80/93, OSP 1994, nr 3, poz. 50, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 września 1993 r., I PRN 70/93, OSNCP 1994, nr 5, poz. 113 oraz z dnia 29 stycznia 1997 r., I CKU 60/96, Prok. i Pr. wkł. 1997, nr 5). Pogląd ten jednak, po ustabilizowaniu się, na stosunkowo niskim poziomie, inflacji oraz z uwagi na umiarkowaną wysokość ustawowych odsetek, stracił na znaczeniu.

W obecnym orzecznictwie, w kwestii daty początkowej naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie od świadczenia z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę, akceptuje się judykaty, według których roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia staje się wymagalne niezwłocznie po wezwaniu przez uprawnionego (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1970 r., II PR 257/70, OSNCP 1971, nr 6, poz. 103), przy czym zaznacza się, że zasada przewidziana w art. 363 § 2 k.c. nie wyłącza ustalenia w konkretnym wypadku odszkodowania według cen z daty, w którym powinno być spełnione, i zasądzenia go wraz z odsetkami od tego dnia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego

2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000, nr 9, poz. 158). W orzecznictwie zwraca się też uwagę na przypadki, gdy wartość odszkodowania została ustalona według cen z daty wyrokowania, to ustawowe odsetki należą się od tej chwili, czyli od daty wyrokowania (por. wyroki z: dnia 18 stycznia 2018 r., V CSK 142/17, niepubl., z dnia 25 maja 2017 r., II CSK 584/16, niepubl., z dnia 14 października 2016 r., I CSK 685/15, niepubl., z dnia 9 stycznia 2013 r., III CSK 89/12, OSNC-ZD 2013, nr 3, poz. 65, z dnia 7 lipca 2011 r., II CSK 635/10, niepubl., z dnia 17 czerwca 2010 r., I CSK 308/09, niepubl., z dnia 7 maja 2009 r., IV CSK 27/09, niepubl.).

Jednak za dominujące należy uznać stanowisko pośrednie, zgodnie z którym, jeżeli zobowiązany do spełnienia świadczenia z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego nie realizuje go w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 k.c., bądź wynikającym z przepisu szczególnego, poszkodowany może żądać zapłaty odsetek ustawowych od dnia opóźnienia począwszy od upływu tego terminu, w zakresie w jakim zasądzone na jego rzecz zadośćuczynienie należało mu się już w tym dniu. Jeżeli zaś sąd ustali, że żądane zadośćuczynienie w całości lub w części odpowiada rozmiarowi krzywdy istniejącej dopiero w chwili wyrokowania, uzasadnione jest zasądzenie odsetek od całości lub części tego świadczenia od tej daty (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 r., I CSK 243/10, z dnia 8 marca 2013 r., III CSK 192/12, niepubl., z dnia 3 marca 2017 r., I CSK 213/16, niepubl.).

Właśnie Sąd drugiej instancji orzekając w przedmiocie roszczenia odsetkowego zwrócił uwagę, że domaganie się przez powodów odsetek od zasądzzonego zadośćuczynienia od dat wezwań pozwanego do zapłaty było uzasadnione, ponieważ w tych datach krzywda powodów istniała i jej rozmiar był znany pozwanemu i wyjaśnił, z jakich okoliczności taki wniosek wywodzi.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie.

Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepubl., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Według skarżącego oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika: 1) z naruszenia art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. wskutek zaniechania przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego celem ustalenia, w jakim okresie doszło do zakrycia nakładki asfaltowej, a także z powodu zaniechania przeprowadzenia dowodu z kolejnej opinii biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków, w sytuacji gdy z opinii wydanej w postępowaniu cywilnym wynikały dwie przyczyny zdarzenia, tj. stan zanieczyszczenia drogi oraz stan zwężenia, zaś w opinii wydanej w postępowaniu karnym do przyczyn zdarzenia zaliczono stan zanieczyszczenia drogi oraz prędkość pojazdu kierowanego przez poszkodowanego; 2) z pominięcia przez Sąd *meriti* przy ustalaniu zadośćuczynienia okoliczności prawomocnego skazania P.C. i M.C. za czyn z art. 177 § 1 k.k. za doprowadzenie w czasie załadunku do zanieczyszczenia jezdni kiszoną kukurydzą, a tym samym co najmniej przyczynienie się do zdarzenia drogowego; 3) z nie uwzględniania przyczynienia się poszkodowanego D.G. przy ustalaniu zakresu związania Sądu odwoławczego, wynikającego z art. 11 k.p.c., wyrokiem Sądu Rejonowego w Myśliborzu Wydział Zamiejscowy w Choszcznie z dnia 18 czerwca 2014 r. oraz Sądu Okręgowego w Szczecinie w odniesieniu do wiążącego ustalenia przyczynienia się D.G. do powstania zdarzenia poprzez niedostosowanie prędkości do panujących warunków drogowych.

Jeśli chodzi o odpowiedzialność deliktową, to w ramach podstawy solidarności biernej przewidzianej w art. 441 § 1 k.c. (por. też art. 366 § 1 k.c.), w

przeciwieństwie do art. 137 kodeksu zobowiązań z 1933 r., nie jest dopuszczalne dowodzenie wobec poszkodowanego, że jedna z tych osób przyczyniła się do szkody w mniejszym stopniu niż inna (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 1970 r., II CR 542/70, OSNCP 1971, nr 9, poz. 153 i z dnia 25 listopada 1970 r., I PR 78/70, niepubl.).

Z kolei w kontekście art. 11 k.p.c. należy przypomnieć, że związanie sądu cywilnego skazującym wyrokiem karnym wyraża się w tym, że w skład podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu cywilnego wchodzi czyn przypisany w sentencji karnego wyroku skazującego i sąd cywilny jest pozbawiony możliwości dokonywania odmiennych ustaleń w tym zakresie (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4 maja 1965 r., I PR 116/65, OSPiKA 1966, nr 12, poz. 280, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1974 r. II CR 46/74, Biul. SN 1974, nr 7, s. 103, z dnia 8 stycznia 2004 r., I CK 137/03, niepubl. z dnia 26 marca 2003 r., II CK 91/02, niepubl.).

W postępowaniu cywilnym możliwe jest dokonanie dodatkowych ustaleń, istotnych z punktu widzenia przesłanek odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody, w tym także dotyczących okoliczności wyeliminowanych przez sąd karny z opisu zarzucanego czynu zabronionego. Nawet prawomocny wyrok uniewinniający nie wiąże sądu cywilnego, bowiem pojęcie winy w prawie karnym nie jest identyczne z pojęciem winy w prawie cywilnym (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1966 r., II PR 423/66, OSPiKA 1967, nr 9, poz. 227, z dnia 30 grudnia 1966 r., III PRN 66/66, OSNCP 1967, nr 9, poz. 154, z dnia 11 grudnia 1967 r., II PR 155/67, niepubl., z dnia 18 września 1969 r., II CR 308/69, OSNCP 1970, nr 7-8, poz. 130, z dnia 4 lutego 1982 r., I PRN 1/82, OSNCP 1982, nr 8-9, poz. 131, z dnia 15 października 1997 r., III CKN 238/97, niepubl., z dnia 6 marca 2014 r., I PK 289/13, niepubl.).

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że w stosunku do D.G. nie było prowadzone postępowanie karne, gdyż poniósł śmierć w wypadku, a zatem nie mógł mieć w tej materii zastosowania art. 11 k.p.c. W tej materii Sady cywilne obu instancji, co wynika z uzasadnień ich wyroków, badały samodzielnie kwestię przyczynienia się zmarłego do zdarzenia i jego skutków oraz szczegółowo wyjaśniły w oparciu o

konkretne dowody, dlaczego w okolicznościach sprawy nie miał zastosowania art. 362 k.c.

Dowód z opinii biegłego sądowego ma charakter szczególny, gdyż zasadniczo nie służy ustalaniu okoliczności faktycznych, lecz ich ocenie przez pryzmat wiadomości specjalnych. Do dokonywania wszelkich ustaleń w procesie powołany jest sąd, a nie biegły (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2015 r., V CSK 254/14, niepubl.), a zatem także i opinia instytutu jest oceniana przez sąd w ramach kryteriów określonych w art. 233 § 1 k.p.c. Strony powinny wykazywać fakty, z których wywodzą skutki prawne, a zadaniem biegłego jest naświetlenie wyjaśnianych okoliczności z punktu widzenia wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego w toku procesu i udostępnionego materiału dowodowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 1969 r., I CR 140/69, OSNCP 1970, nr 5, poz. 85). Niekiedy jednak samo dokonanie ustaleń faktycznych wymaga dysponowania wiedzą techniczną oraz doświadczeniem w danej dziedzinie i może uzasadniać zasięgnięcie opinii biegłego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 1984 r., II CR 197/84, OSNCP 1985 nr 2-3, poz. 37).

Sąd drugiej instancji dokonał szczegółowej oceny materiału dowodowego i wskazał na przyczyny, które zadecydowały o uznaniu opinii biegłego (wydanej w postępowaniu cywilnym) jako podstawy ustaleń faktycznych. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na luki w opinii z postępowania karnego. Również w kwestii dotyczącej zakrycia nakładki asfaltowej wyjaśnienia Sądu odwoławczego zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie dają podstaw do lansowania tezy, jakoby skarga kasacyjna była oczywiście zasadna w rozumieniu wyżej przedstawionej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej § 2 pkt 5 i 6 (pismo procesowe pozwanego k. 1282) w zw. § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm., w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz.U. z 2016 r. poz. 1668).

as]

ke